

Transities van de arbeidsreserve naar de arbeidsmarkt in Vlaanderen: kansen en uitdagingen voor een 80% werkzaamheidsgraad

Romy Debroey, Sarah Vansteenkiste - Steunpunt Werk, KU Leuven

ABSTRACT

In dit artikel onderzoeken we de arbeidsmarkttransities van de Vlaamse bevolking op arbeidsleeftijd tussen 2022 en 2023, met een focus op de arbeidsreserve en arbeidsongeschikten. Uit de analyse blijkt dat de instroom naar werk aanzienlijk varieert per groep. Zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven hebben een hogere kans op instroom naar werk dan de gemiddelde niet-beroepsactieve. Daarentegen blijven de niet-beroepsactieven die niet actief zoeken en niet onmiddellijk beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt - zoals arbeidsongeschikten, huisvrouwen, studenten en gepensioneerden - vaker in niet-beroepsactiviteit. Een uitzondering hierop zijn degenen die zichzelf als werkend of werkloos beschouwen; ook zij kennen een hoger instroompercentage naar werk dan de gemiddelde niet-beroepsactieve, doordat zij dichter bij de arbeidsmarkt staan.

Arbeidsongeschikten vormen een specifieke uitdaging, aangezien steeds meer Vlamingen omwille van langdurige gezondheidsproblemen niet aan het werk zijn. We spitsen ons in dit artikel daarom ook verder toe op deze groep en hun arbeidsmarktpositie één jaar later. De resultaten tonen aan dat de aansluiting van arbeidsongeschikten op de arbeidsmarkt beperkt is: slechts een klein aandeel stroomt door naar werk. Deze transities worden verder onderzocht in relatie tot de sociaaleconomische achtergrondkenmerken van de betrokkenen. Daarnaast introduceren we voor het eerst de 'potentiële werkzaamheidsgraad met behulp van werkinstroom' voor het jaar 2023. Bij onze berekening van deze nieuwe indicator houden we rekening met de daadwerkelijke instroom naar werk vanuit alle groepen van niet-werkende arbeidsreserve tussen 2022 en 2023, zijnde de werklozen en de verschillende groepen van niet-beroepsactieven. Deze aantallen tellen we op bij de groep werkenden in 2023 om de alternatieve werkzaamheidsgraad te berekenen. Deze nieuwe indicator vormt zo een aanvulling op de potentiële werkzaamheidsgraad die we al langere tijd publiceren en die aangeeft waar de werkzaamheidsgraad zou uitkomen als de "makkelijkste" deelvrouwen van de arbeidsreserve volledig aan de slag zouden gaan. Met een potentiële werkzaamheidsgraad m.b.v. werkinstroom die 80,2% bedraagt in 2023, zijn er kansen voor activering binnen de arbeidsreserve en het behalen van de Vlaamse werkzaamheidsdoelstelling van 80% tegen 2030, mits uiteenlopende knelpunten verder beleidsmatig worden aangepakt. We identificeren een aantal van deze belangrijke knelpunten en maken bijhorende aanbevelingen in onze eindconclusie.

De arbeidsmarkt is geen statisch gegeven maar wordt gekenmerkt door voortdurende dynamiek. Een essentieel onderdeel van deze bewegingen zijn de verschuivingen tussen de verschillende arbeidsmarktposities: werkend, werkloos en niet-beroepsactief. Eén van de centrale doelstellingen van de Vlaamse Regering is om minstens 80% van de Vlaamse bevolking op arbeidsleeftijd (20 tot 64 jaar) aan het werk te krijgen tegen 2030. In 2023 is de werkloosheidsgraad in Vlaanderen met 3% historisch laag. Werklozen definiëren we hier volgens de ILO-afbakening: het zijn personen die de voorbije vier weken actief naar werk hebben gezocht en binnen de twee weken beschikbaar zijn om een job te starten, samen met de niet-werkenden die een job hebben gevonden die binnen de drie maanden begint. De gekende vijvers zijn zo goed als leeggevestigd. Willen we de werkzaamheidsdoelstelling van 80% behalen, komt het erop aan om de bestaande arbeidsreserve aan te spreken, zodat voldoende mensen vanuit een werkloze of niet-beroepsactieve positie kunnen instromen in werk en de uitstroom uit werk zoveel mogelijk beperkt blijft. Ook in de recent gepubliceerde beleidsnota Werk (2024-2029) van minister Demir staat het activeren van de arbeidsreserve centraal om deze doelstelling te bereiken (Vlaams Parlement, 2024).

De werklozen vormen slechts een deel van de arbeidsreserve binnen de Vlaamse bevolking; er zijn heel wat potentiële arbeidskrachten en beschikbaar arbeidsvolume die niet worden weerspiegeld in de werkloosheidscijfers. Als Steunpunt Werk wijzen we er al langer op dat er ook binnen de werkende en niet-beroepsactieve bevolking arbeidspotentieel aanwezig is (zie Vansteenkiste & Sourbron, 2023; Vansteenkiste et al., 2019; Sourbron et al., 2018 & 2012; Herremans et al., 2015). Binnen de werkende bevolking op arbeidsleeftijd geven niet alle werknemers aan optimaal ingezet te worden. Er is een belangrijke groep van tijdsgerelateerde ondertewerkgestelden die we daarbij afbakenen. Deze groep geeft aan dat het aantal gepresteerde uren onvrijwillig onder de gewenste of gewoonlijke arbeidsduur ligt. Daarnaast zijn er heel wat niet-beroepsactieven bij wie de band met de arbeidsmarkt niet helemaal verbroken is of in de toekomst opnieuw versterkt kan worden. Dit omvat zowel de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven als de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos, maar die niet actief zoeken naar werk en niet meteen beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Tot slot omvat de arbeidsreserve ook andere niet-zoekende en niet-beschikbare niet-beroepsactieven, zoals bijvoorbeeld huisvrouwen- en mannen. In de rest van dit artikel worden deze groepen binnen de arbeidsreserve verder toegelicht.

In dit artikel starten we met een analyse van deze arbeidsreserve in Vlaanderen op arbeidsleeftijd. Vervolgens onderzoeken we welke groepen uit de arbeidsreserve na een jaar zijn ingestroomd naar een werkende positie op de arbeidsmarkt en wie niet-beroepsactief is gebleven. We introduceren ook voor het eerst de indicator 'potentiële werkzaamheidsgraad m.b.v. werkinstroom'. Bij het Steunpunt Werk berekenen we al enkele jaren de klassieke 'potentiële werkzaamheidsgraad', die aangeeft hoe de werkzaamheidsgraad kan worden verhoogd door de "makkelijkste" deelgroepen van de arbeidsreserve aan de slag te krijgen, bovenop de werkende populatie. We kijken specifiek naar de impact op de werkzaamheidsgraad wanneer we de werklozen, zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos, aan het werk zouden krijgen. Deze groepen worden ook wel de potentiële arbeidsreserve genoemd, omdat ze dicht bij de arbeidsmarkt staan. Met de beschikbare transitiedata kunnen we nu de 'potentiële werkzaamheidsgraad m.b.v. werkinstroom' berekenen door te analyseren hoeveel werklozen en niet-beroepsactieven in 2022 daadwerkelijk naar werk zijn ingestroomd in 2023. We baseren onze berekeningen van deze transitie op de meest recent beschikbare microgegevens. Een belangrijke en tot hier toe steeds verder toenemende groep binnen de arbeidsreserve zijn de arbeidsongeschikten: steeds meer Vlamingen zijn niet aan het werk vanwege langdurige gezondheidsproblemen. We spitsen ons in dit artikel daarom ook verder toe op deze groep van arbeidsongeschikten en hun arbeidsmarktpositie één jaar later. Eindigen doen we met enkele aanbevelingen.

De bevolking op arbeidsleeftijd ontleed: van werkenden tot arbeidsongeschikten

TABEL 1 \ Ontleding van de bevolking op arbeidsleeftijd, aandeel (%) en aantal | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2022 en 2023

	2022		2023	
	AANDEEL (%)	AANTAL*	AANDEEL (%)	AANTAL*
Beroepsbevolking				
Werkenden	76,7	2 960 100	76,8	2 976 100
Volledige tewerkstelling	74,0	2 855 100	74,2	2 876 000
Tijdsgerelateerde ondertewerkstelling	2,7	105 000	2,6	100 100
Werklozen (ILO-definitie)	2,3	87 900	2,4	93 000
Niet-beroepsactieven	21,0	809 600	20,8	805 100
Zoekend of beschikbaar	1,1	40 600	1,1	41 300
Niet zoekend, wel beschikbaar	0,7	26 200	0,7	26 200
Niet beschikbaar, wel zoekend	0,4	14 400	0,4	15 100
Niet zoekend en niet beschikbaar	19,9	769 000	19,7	763 800
Zelfgepercipieerd werkend of werkloos	1,0	37 600	0,9	36 400
Arbeidsongeschikt	5,6	214 400	5,8	224 000
Huisvrouwen en -mannen	3,4	131 000	3,6	138 900
Student	4,6	177 200	4,4	168 900
Gepensioneerden	5,2	199 000	4,7	181 400
Overige	0,3	9 800	0,4	14 200

Noot: * De aantallen zijn afgerond voor de leesbaarheid

Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK

Bovenstaande tabel (**TABEL 1**) toont de ontleding van de bevolking op arbeidsleeftijd in 2022 en 2023, met bijzondere aandacht voor de groepen die we onderscheiden in de arbeidsreserve (zie ook onze cijferpagina 'Arbeidsreserve en potentiële werkzaamheidsgraad'). Hierbij maken we gebruik van surveydata op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK), uitgevoerd door Statbel. De EAK is een sociaaleconomische steekproefenquête bij huishoudens, met als voornaamste doelstelling de populatie op actieve leeftijd in drie groepen te verdelen: werkenden, werklozen en niet-beroepsactieven. Voor elke categorie worden beschrijvende en verklarende gegevens verstrekt. De indeling naar arbeidsmarktpositie is gebaseerd op de definitie van het Internationaal Arbeidsbureau (ILO). De ILO-werkenden zijn personen die in de referentieweek minstens één uur betaalde arbeid hebben verricht. De ILO-werklozen zijn de niet-werkenden die afgelopen vier weken actief naar werk gezocht hebben en onmiddellijk beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt (dit betekent dat ze binnen de twee weken een nieuwe job kunnen beginnen), samen met de niet-werkenden die een job hebben gevonden die binnen de drie maanden begint. De ILO-niet-beroepsactieven zijn personen die niet tot de ILO-werkenden noch tot de ILO-werklozen behoren. De cijfers van 2022 zijn in de tabel opgenomen omdat het vervolg van dit artikel de transities van deze groepen tussen 2022 en 2023 behandelt. Voor de meest recente gegevens verwijzen we graag door naar ons dashboard 'Provinciale trendindicatoren'², dat de trendcijfers bevat (gemiddelden van afgelopen vier kwartalen).

¹ <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/arbeidsreserve>

² <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/provinciale-trendindicatoren> (de achterliggende cijfers zijn raadpleegbaar bij downloads onderaan de pagina)

In 2023 bestond de Vlaamse bevolking op arbeidsleeftijd (20- tot 64-jarigen) uit 76,8% werkenden (2022: 76,7%), overeenkomend met ongeveer 2 976 100 personen. Van hen is 74,2% volledig tewerkgesteld en 2,6% tijdelijk ondertewerkgesteld. De tijdsgerelateerde ondertewerkgestelden geven aan dat het aantal gepresteerde uren onvrijwillig onder de gewenste of gewoonlijke arbeidsduur ligt, terwijl bij de volledige tewerkgestelden de gepresteerde uren wel overeenstemmen met de gewenste of gewoonlijke arbeidsduur. De tijdsgerelateerde ondertewerkgestelden omvatten enerzijds deeltijds werkenden die graag meer uren zouden presteren en daar ook beschikbaar voor zijn, en anderzijds voltijds werkenden die een tijdelijke reductie van de arbeidsuren ervaren omwille van overmacht of economische redenen (tijdelijke werkloosheid). Verder waren er 93 000 werklozen en 805 100 niet-beroepsactieven op de Vlaamse arbeidsmarkt in 2023, dit komt overeen met respectievelijk 2,4% (2022: 2,3%) en 20,8% (2022: 21,0%) van de totale bevolking op arbeidsleeftijd (20- tot 64-jarigen). Hiervan was slechts 1,1% zoekend naar een job of beschikbaar voor de arbeidsmarkt tegenover 19,7% die niet actief op zoek was en ook niet meteen beschikbaar om te starten in een job. Als we dit verder ontleden, merken we op dat de grootste groep, of 5,8% hiervan, aangeeft arbeidsongeschikt te zijn (in 2022: 5,6%). Naast de grootste groep is dit ook de sterkst toenemende groep. In 2023 vielen 224 000 personen op arbeidsleeftijd onder deze categorie (2022: 214 400). Ten opzichte van 2013 is het aantal arbeidsongeschikten in het Vlaams Gewest met 22,3% of 40 800 personen gestegen (zie ook Vansteenkiste & Sourbron, 2023). Deze toename wordt deels veroorzaakt door de verhoging van de pensioenleeftijd en de vergrijzing van de bevolking op arbeidsleeftijd, wat samengaat met een gemiddeld grotere kans op gezondheidsproblemen. Daarnaast speelt de stijgende deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt een rol. Gezondheidsproblemen komen vaker voor bij vrouwen, wat deels kan voortvloeien uit de huishoudelijke lasten die ze in hun gezin dragen (Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, 2024; Gelade & Saks, 2024).

Hoe langer de periode van arbeidsongeschiktheid aanhoudt, hoe kleiner de kans op terugkeer naar de arbeidsmarkt (Gelade & Saks, 2024; Godderis, 2019; FOD WASO, z.d.). Dit heeft belangrijke gevolgen: het beperkt het arbeidsaanbod, wat bijdraagt aan de krapte op de arbeidsmarkt. Bovendien brengt arbeidsongeschiktheid aanzienlijke kosten met zich mee voor de overheid en heeft het negatieve effecten voor het individu. Langdurige afwezigheid van werk kan leiden tot verlies van vaardigheden, sociale isolatie en een verhoogd risico op armoede (Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, 2024; Valsamis et al., 2022; Godderis, 2019).

Vlaanderen heeft de afgelopen jaren dan ook ingezet op re-integratietrajecten. Zo voorziet de raamovereenkomst die de VDAB met het RIZIV en de mutualiteiten heeft afgesloten een trajectmatige aanpak naar werk, met begeleiding op maat (RIZIV, 2022; Vlaamse Regering, 2024). Dit akkoord biedt mensen met een ziekte- of invaliditeitsuitkering de mogelijkheid om vrijwillig een traject te volgen dat hen helpt terug te keren naar de arbeidsmarkt. Ze kunnen een terug-naar-werk-coördinator van hun mutualiteit krijgen, die vervolgens de VDAB inschakelt. Dit geldt zowel voor degenen die nog een arbeidsovereenkomst hebben als voor degenen die geen verbinding meer hebben met een werkgever (Vansteenkiste et al., 2019).

Daarnaast speelt de nieuwe Vlaamse Regering in op de activering van langdurig arbeidsongeschikten door langdurig zieken zonder arbeidsovereenkomst te verplichten zich in te schrijven bij de VDAB, mits de arts oordeelt dat een (gedeeltelijke) terugkeer naar werk mogelijk is. Elke langdurig zieke krijgt een trajectbegeleider toegewezen, waarmee een individuele trajectovereenkomst wordt afgesloten. Op deze manier versterken ze de arbeidsmarktgerichte aanpak vanuit de VDAB (Vlaamse Regering, 2024). De Vlaamse ambitie van dit jaar (2024) ligt op het begeleiden van 12 000 arbeidsongeschikten (Vandenbroucke, 2022; Vlaamse Regering, 2024).

Voordat we de arbeidsmarkttransities van arbeidsongeschikten analyseren, richten we ons in dit artikel eerst op de arbeidsmarkttransities van de bevolking op arbeidsleeftijd volgens de meest recente gegevens, met focus op de arbeidsreserve (2022-2023). We onderzoeken welk aandeel zijn huidige arbeidsmarktpositie behoudt en welk percentage instroomt naar een werkende positie of niet-beroepsactiviteit.

Mobiliteit op de arbeidsmarkt: de arbeidsmarkttransities in 2022-2023

TABEL 2 \ Arbeidsmarkttransities van de bevolking op arbeidsleeftijd | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2022-2023

Transities 2022-2023 Van (2022)	Naar (2023)	
	WERKENDEN	NIET-BEROEPSACTIEVEN
Beroepsbevolking		
Werkenden	95,6	3,2
Volledige tewerkstelling	95,8	3,1
Tijdsgerelateerde ondertewerkstelling	89,4	nb
Werklozen (ILO-definitie)	37,1	25,5
Niet-beroepsactieven	12,2	84,7
Zoekend of beschikbaar	30,0	50,6
Niet zoekend, wel beschikbaar	nb	52,3
Niet beschikbaar, wel zoekend	nb	nb
Niet zoekend en niet beschikbaar	11,5	86,1
Zelfgepercipieerd werkend of werkloos	30,5	56,5
Arbeidsongeschikt	9,7	88,5
Huisvrouwen en -mannen	nb	92,4
Student	18,1	79,1
Gepensioneerden	nb	93,8

Noot: Een 'nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine celaantallen.

Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK

TABEL 2 biedt een overzicht van de arbeidsmarkttransities van werkenden, werklozen en de diverse groepen die we tot de arbeidsreserve rekenen tussen 2022 en 2023 (20- tot 64-jarigen). Ook hier werken we met data gebaseerd op de EAK. De jaartransities zijn berekend als de gemiddelden van vier kwartaal-specifieke jaartransities voor twee achtereenvolgende jaren (Statbel, z.d.). Voor een gedetailleerdere methodologische uitleg kan u het artikel van Ellen Quintelier (2024) raadplegen in deze editie. We laten de uitstroom naar werkloosheid in de tabel buiten beschouwing vanwege voornamelijk te kleine celaantallen, waardoor betrouwbare uitspraken niet mogelijk zijn. De overige betrouwbare cijfers bespreken we echter wel in de tekst.

Van de personen die in 2022 werkten, blijft bijna iedereen (95,6%) ook een jaar later aan de slag. Onder de werklozen heeft bijna vier op de tien (37,1%) een jaar later een baan, terwijl dit aandeel bij de niet-beroepsactieven aanzienlijk lager is, met slechts ongeveer één op de acht (12,2%) die na een jaar werk heeft gevonden. Wat betreft de transities naar werkloosheid (niet in de tabel weergegeven), blijft bijna één op vier werklozen ook het jaar erna werkloos (37,4%). Van de niet-beroepsactieven wordt 3,1% werkloos, en van de werkenden wordt 1,1% werkloos. Slechts 3,2% van de werkenden is na een jaar niet-beroepsactief, terwijl dit percentage voor werklozen veel hoger is, namelijk 25,5%. Bij de niet-beroepsactieven blijft meer dan acht op de tien (84,7%) in niet-beroepsactiviteit.

Wanneer we de niet-beroepsactieven verder onderverdelen naar hun zoekgedrag, blijkt dat vooral degenen die niet actief zoeken en ook niet meteen beschikbaar zijn voor werk, het vaakst niet-beroepsactief blijven: bijna negen op de tien (86,1%) blijft in hetzelfde statuut, terwijl slechts iets meer dan één op de tien (11,5%) een jaar later een job heeft en 2,4% wordt een actieve werkloze (niet in tabel). Voor degenen die wel zoeken maar niet beschikbaar zijn, of beschikbaar zijn maar niet actief zoeken (zoekend of beschikbaar), blijft ongeveer de helft (50,6%) niet-beroepsactief, terwijl drie op de tien (30,0%) na een jaar werk vinden. Dit toont aan dat niet-beroepsactieven die zoekend of beschikbaar zijn, een sterkere betrokkenheid bij de arbeidsmarkt behouden en een grotere kans hebben om (opnieuw) aan het werk te gaan. Anderzijds stromen ze wel wat minder vaak door naar werk, en komen ze vaker terecht bij de niet-beroepsactieven in vergelijking met de werklozen. Deze zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven omvatten onder meer personen die hun studies nog moeten afronden, personen zonder alternatief voor kinderopvang, of ontmoedigde werklozen. Deze laatste groep heeft de hoop opgegeven omdat men denkt niet over de juiste kwalificaties te beschikken, geen werk in de buurt te kunnen vinden, de taal niet voldoende te beheersen, of omdat ze denken te jong of te oud te zijn voor een baan.

Bij nadere beschouwing van de sociaaleconomische statuten van niet-beroepsactieven die niet zoeken en niet beschikbaar zijn, valt op dat zelfgepercipieerde werkenden of werklozen een veel hoger instroompercentage naar werk hebben dan gemiddeld. Van deze groep vindt 30,5% een jaar later een job (tegenover 11,5% gemiddeld), terwijl 56,5% niet-beroepsactief blijft. Ook deze groep schatten we eerder in als een groep die dicht bij de arbeidsmarkt staat. Hoewel ze niet actief zoeken en niet beschikbaar zijn, beschouwen ze zichzelf immers wel als beroepsactief, namelijk werkend of werkloos. Personen die bijvoorbeeld alleen vrijwilligerswerk doen of langer dan drie maanden met loopbaanonderbreking zijn, vallen volgens de ILO-definitie (zie eerder) niet onder werkenden, maar kunnen zichzelf wel zo percipiëren. Door de kleinere stap van vrijwilligerswerk naar regulier werk of het beëindigen van een loopbaanonderbreking, is de instroom naar werk in deze groep relatief hoog. Daarnaast vallen mensen die passief zoeken naar werk maar niet beschikbaar zijn om binnen twee weken te starten met een job, buiten de ILO-definitie van werkloosheid, ook al beschouwen ze zichzelf vaak wel als werkloos.

Na de zelfgepercipieerde werkenden of werklozen hebben studenten het op één na hoogste instroompercentage naar werk: 18,1% is een jaar later aan het werk. Daarentegen blijven 88,5% van de arbeidsongeschikten na een jaar nog steeds niet-beroepsactief en slechts 9,7% van hen is een jaar later aan het werk. We kunnen uit de EAK niet achterhalen hoe lang zij al arbeidsongeschikt zijn. We weten enkel dat deze groep aangeeft niet te kunnen werken wegens langdurige gezondheidsproblemen. In de volgende sectie ontleden we deze groep naar socio-economische achtergrondkenmerken.

Bij de huisvrouwen en -mannen blijft meer dan negen op de tien (92,4%) niet-beroepsactief. In eerder onderzoek van Vansteenkiste en Sourbron (2023) wordt dit hoge percentage verklaard vanuit het gegeven dat bijna alle huisvrouwen tussen de 25 en 64 jaar geen job wensen. Bovendien blijkt bijna geen enkele huisvrouw in 2022 geregistreerd bij de VDAB, wat erop wijst dat deze groep moeilijker te bereiken is. Tot slot blijven gepensioneerden, logischerwijs, met 93,8% het vaakst niet-beroepsactief. Het aandeel gepensioneerden dat werkt na het pensioen is dan ook nog steeds bescheiden, maar wel groeiend (Theunissen & Vansteenkiste, 2024).

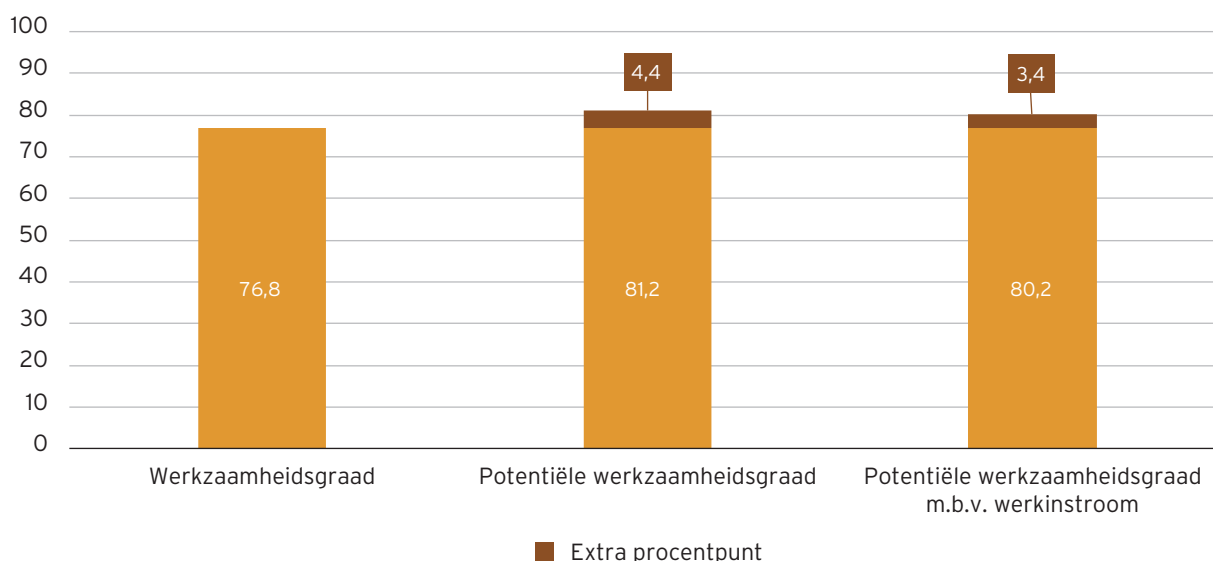
De potentiële werkzaamheidsgraad met behulp van werkinstroom

Bij het Steunpunt Werk berekenen we al enkele jaren de 'potentiële werkzaamheidsgraad'³. We onderzoeken hoe de werkzaamheidsgraad verandert wanneer we de "makkelijkste" groepen uit de arbeidsreserve aan het werk krijgen, bovenop de huidige werkende populatie.

³ Zie ook <https://www.steunpuntwerk.be/onderzoeksthemas/arbeidsreserve/potentiële-werkzaamheidsgraad>

Deze groepen omvatten de werklozen en degenen die het dichtst bij de arbeidsmarkt staan, zoals de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren, ook wel de 'potentiële arbeidsreserve' genoemd. Met de beschikbare transitiedata kunnen we nu ook de 'potentiële werkzaamheidsgraad m.b.v. werkinstroom' berekenen. Dit betekent dat we voor de werklozen en elke groep niet-beroepsactieven in 2022 analyseren hoeveel mensen daadwerkelijk ingestroomd zijn naar werk in 2023. Deze aantallen tellen we op bij de groep werkenden in 2023 om de werkzaamheidsgraad te berekenen. Op deze manier krijgen we een realistischere inschatting van de impact van activering in deze groepen op de werkzaamheidsgraad. De potentiële werkzaamheidsgraad m.b.v. werkinstroom bedraagt in 2023 80,2% (FIGUUR 1), wat boven de Vlaamse doelstelling van 80% tegen 2030 ligt. Dit is 3,4 procentpunt (ppt) hoger dan de huidige werkzaamheidsgraad van 76,8%. De potentiële werkzaamheidsgraad m.b.v. werkinstroom ligt lager dan de klassieke potentiële werkzaamheidsgraad van 81,2%. Dit komt doordat we nu hele groepen niet meer als 100% activeerbaar beschouwen (zoals de werklozen), maar alleen diegenen meerekenen die volgens de recentst beschikbare inschattingen instromen naar werk. Voor de werklozen houden we dan bijvoorbeeld rekening met een instroompercentage naar werk van 37,1% (zie TABEL 2). We willen wel benadrukken dat deze aanpak zich uitsluitend richt op de instroompercentages van de hierboven genoemde groep naar werk. We voeren geen correcties uit voor de uitstroom van werkenden naar werkloosheid of niet-beroepsactiviteit. Onze geschatte potentiële werkzaamheidsgraad m.b.v. werkinstroom van 80,2% in 2023, toont aan dat er mogelijkheden zijn bij zowel werklozen als niet-beroepsactieven om de Vlaamse doelstelling van 80% te behalen, mits ook de uitstroom uit werk ingeperkt kan worden.

FIGUUR 1 \ De potentiële werkzaamheidsgraad m.b.v. werkinstroom afgezet tegenover de klassieke potentiële en reguliere werkzaamheidsgraad (%) | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023



Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK

De mobiliteit van arbeidsongeschikten in beeld: wie blijft niet-beroepsactief in 2022-2023?

Zoals eerder vermeld, blijft bijna negen op de tien (88,5%) arbeidsongeschikten een jaar later niet-beroepsactief, terwijl iets minder dan één op de tien (9,7%) een jaar later werkend is. Volgens cijfers van het RIZIV neemt langdurige arbeidsongeschiktheid (langer dan een jaar) toe. Tussen 2017 en 2022 steeg het aantal Belgen dat vanwege burn-out of depressie arbeidsongeschikt werd verklaard met meer dan 43%.

Opvallend is dat de meerderheid van de langdurige arbeidsongeschikten vrouwen zijn (RIZIV, z.d.). Ook onze cijfers tonen aan dat deze groep de grootste en snelst groeiende is binnen de niet-beroepsactieven in het Vlaams Gewest (zie eerder). Bovendien vormt arbeidsongeschiktheid in België een grotere uitdaging dan in andere Europese landen (Sourbron & Vansteenkiste, 2022; Hoge Raad voor Werkgelegenheid, 2024).

Uit ons dashboard 'Vlaanderen binnen Europa'⁴ blijkt dan ook dat België in 2022 het hoogste aandeel niet-beroepsactieven heeft dat geen werk zoekt vanwege ziekte of arbeidsongeschiktheid⁵, vergeleken met de andere EU-27-landen. Met 6,9% ligt België 2,6 procentpunt boven het EU-27-gemiddelde van 4,3%. Regionaal gezien scoort het Vlaams Gewest het laagst met 5,7%, gevolgd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (6,2%) en het Waals Gewest (9,3%). Vlaanderen heeft - zoals eerder vermeld - de afgelopen jaren sterk ingezet op re-integratietrajecten via het raamakkoord tussen het RIZIV, VDAB en de mutualiteiten. In 2023 zijn de raamovereenkomsten vernieuwd. Sinds vorig jaar is de doelgroep in Brussel en Wallonië uitgebreid naar alle personen die begeleiding nodig hebben, terwijl dit in Vlaanderen al het geval was. Voorheen richtten deze overeenkomsten zich alleen op opleidingen (Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, 2024). Hierdoor kunnen we in de toekomst mogelijk verbeteringen voor de andere gewesten verwachten. Ook hier is het aandeel vrouwen telkens hoger dan dat van mannen. Voor het Vlaams Gewest bedragen deze percentages in 2022 respectievelijk 6,4% en 5%.

Uit eerder onderzoek van ons Steunpunt Werk (Vansteenkiste & Sourbron, 2023; Vansteenkiste et al., 2019) blijkt dat binnen de groep arbeidsongeschikten veel kwetsbare profielen zijn. Naast vrouwen zijn ook kortgeschoolden, 55-plussers en personen geboren buiten de EU-27 oververtegenwoordigd ten opzichte van hun aandeel in de totale bevolking op arbeidsleeftijd (20- tot 64-jarigen). Hooggeschoolden daarentegen zijn minder vaak arbeidsongeschikt.

De onderstaande tabel (**TABEL 3**) belicht deze sociaaleconomische kenmerken van arbeidsongeschikten in 2022 en toont welk aandeel een jaar later, in 2023, nog steeds niet-beroepsactief is. We laten de uitstroom naar werk en werkloosheid in de tabel buiten beschouwing, vanwege voornamelijk te kleine celaantallen waardoor betrouwbare uitspraken niet mogelijk zijn. De overige betrouwbare cijfers bespreken we echter wel in de tekst.

Vrouwen zijn niet alleen vaker arbeidsongeschikt dan mannen, maar blijven ook iets vaker niet-beroepsactief (90% versus 86,8%). Vrouwen stromen dus ook logischerwijs minder door naar een beroepsactieve arbeidsmarktpositie (werkend of werkloos) dan mannen (9,9% versus 13,2%, niet in de tabel). Een opvallend resultaat is dat arbeidsongeschikte 55-plussers vaker (terug)keren naar de beroepsbevolking dan de groep van 25- tot 54-jarigen, ondanks dat bovenstaand onderzoek aantoont dat 55-plussers oververtegenwoordigd zijn onder arbeidsongeschikten. Zo blijft 85,2% van de arbeidsongeschikte 55-plussers niet-beroepsactief in 2023, tegenover 91,1% van de 25- tot 54-jarigen.

In lijn hiermee zijn 55-plussers over de jaren heen steeds meer gaan werken. Terwijl hun werkzaamheidsgraad in 2013 nog 42,9% bedroeg, ligt deze in 2023 op 60,8% (zie ook het hoofdstuk over 55-plussers van Vanrespaille en Vansteenkiste (2024) in ons Trendrapport over kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt en ons dashboard 'Vlaanderen binnen Europa'⁶). Hoewel hooggeschoolden minder vaak arbeidsongeschikt raken, blijven ze na arbeidsongeschiktheid net iets vaker niet-beroepsactief (90,8%) dan kort- en middengeschoolden (respectievelijk 89,1% en 86,8%). Wat betreft geboorteland zijn er nauwelijks verschillen tussen arbeidsongeschikten geboren in België en die geboren buiten de EU-27; zij blijven respectievelijk 88% en 88,2% niet-beroepsactief. Personen geboren binnen de EU-27 (exclusief België) blijven echter het vaakst niet-beroepsactief (95,2%), ondanks dat personen geboren buiten de EU-27 vaker in arbeidsongeschiktheid terechtkomen.

⁴ <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/vlaanderen-binnen-europa-arbeidsreserve>

⁵ We hanteren hier een andere definitie van arbeidsongeschikten dan bij de raming van de arbeidsreserve o.b.v. de EAK omwille van internationale vergelijkbaarheid.

⁶ <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/vlaanderen-binnen-europa-werkzaamheid>

TABEL 3 \ Arbeidsmarkttransities van de arbeidsongeschikten op arbeidsleeftijd | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2022-2023

Transities 2022-2023	Naar (2023)
Van (2022)	NIET-BEROEPSACTIEVEN
Arbeidsongeschikten (totaal)	88,5
Geslacht	
Man	86,8
Vrouw	90,1
Leeftijd	
20-24 jaar	nb
25-54 jaar	91,1
55-64 jaar	85,2
Onderwijsniveau*	
Kortgeschoold	89,1
Middengeschoold	86,8
Hooggeschoold	90,8
Geboorteland	
België	88,0
Binnen EU-27	95,2
Buiten EU-27	88,2

Noot: Een 'nb' wijst op een niet betrouwbaar aandeel wegens te kleine celaantallen.

* Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 20- tot 64-jarigen.

Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK

Het is duidelijk dat de uitstroom uit een niet-beroepsactieve arbeidsmarktpositie beperkt blijft. Het activeren van arbeidsongeschikten blijft een uitdaging door verschillende factoren. Enerzijds kan van personen met minder ernstige gezondheidsproblemen worden verwacht dat ze sneller terugkeren naar het werk. Echter, langdurige afwezigheid kan leiden tot een afname van werkgerelateerde vaardigheden, verlies van zelfvertrouwen, angst om het werk te hervatten en twijfels over hun capaciteiten. Werkgevers delen deze zorgen, en ook de vrees voor reacties van leidinggevenden en collega's speelt mee (Gelade & Saks, 2024; Hoge Raad voor Werkgelegenheid, 2024; Godderis, 2019). Bovendien ervaren werkgevers vaak moeite om het gesprek met zieke werknemers aan te gaan, wat ertoe leidt dat ze hen onbewust loslaten (Vansteenkiste et al., 2019). Deze connectie tussen werknemer en werkgever is echter cruciaal voor het opbouwen van wederzijds vertrouwen en het snel opstarten van de dialoog over re-integratie (Godderis, 2024). Daarnaast kunnen veranderingen in gezinsdynamiek, zoals een toename van kinderopvangtaken, de terugkeer naar werk bemoeilijken (Gelade & Saks, 2024; Hoge Raad voor Werkgelegenheid, 2024).

Anderzijds blijkt uit ons eerder onderzoek dat er slechts een klein deel van de niet-beroepsactieve arbeidsongeschikten bij VDAB bekend is: in 2022 was slechts 5,4% ingeschreven (Vansteenkiste & Sourbron, 2023). In 2023 ligt dit aandeel nog lager, namelijk op 4,2%. De VDAB bevestigt dat arbeidsongeschikten vaak niet snel genoeg bij hen terechtkomen. Woordvoerster Joke Van Bommel benadrukt in een VRNWS-artikel dat ziekenfondsen arbeidsongeschikten pas na één jaar doorverwijzen, terwijl de VDAB eerder met langdurig zieken wil samenwerken (Grommen, 2023). In het nieuwe Vlaams regeerakkoord 2024-2029 wordt hierop ingespeeld door langdurig arbeidsongeschikten zonder arbeidsovereenkomst te verplichten zich in te schrijven bij de VDAB, mits de arts een (gedeeltelijke) terugkeer naar werk mogelijk acht (Vlaamse Regering, 2024).

Conclusie en aanbevelingen

In dit artikel hebben we de arbeidsmarkttransities van de arbeidsreserve in kaart gebracht. Onze analyses tonen aan dat de transities naar werk sterk kunnen verschillen per groep. Voor sommige groepen binnen de niet-beroepsactieven schatten we een sterkere band met de arbeidsmarkt in en stellen we ook een hogere instroom naar werk vast. Dit geldt voor zowel de zoekende of niet-beschikbare niet-beroepsactieven, evenals voor de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos beschouwen. Bij deze groepen is de instroom naar werk aanzienlijk hoger dan bij de gemiddelde niet-beroepsactieve. Het is bemoedigend dat deze groepen toch in zekere mate de weg (terug) vinden naar de arbeidsmarkt. Tegelijk denken we dat er nog ruimte is tot verdere ophoging van deze instroompercentages naar werk, zeker aangezien de transitie naar werk en naar niet-beroepsactiviteit minder gunstig is dan bij de werklozen. Veel van deze niet-beroepsactieven zijn ontmoedigd door eerdere negatieve ervaringen. Ze twifelen of ze over de juiste vaardigheden beschikken, vrezen geen werk in de buurt te kunnen vinden, hebben taalbarrières, of denken dat ze te jong of te oud zijn voor bepaalde functies. Daarnaast zijn sommigen van hen tijdelijk niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld omdat ze nog geen alternatief hebben gevonden voor de zorg voor kinderen of andere hulpbehoevende personen, hun studies nog niet hebben afgerond, of tijdelijk arbeidsongeschikt zijn. Inspelen op deze drempels die zich op verschillende domeinen bevinden (onder andere betaalbare kinderopvang, levenslang leren verhaal, discriminatie aanpak of combinatie mantelzorg met werk) in wisselwerking met verschillende beleidsdomeinen kan helpen leiden tot een sterkere instroom naar werk (zie ook eerder, Vansteenkiste et al., 2019).

Onze resultaten tonen vervolgens aan dat niet-beroepsactieven die niet actief op zoek zijn naar werk en niet direct beschikbaar zijn om te starten in een job, doorgaans een beperkte instroom naar werk hebben en vaker in niet-beroepsactiviteit blijven. Dit geldt in het bijzonder voor twee groepen die vanuit het beleid een verhoogde aandacht krijgen, namelijk huisvrouwen en -mannen en arbeidsongeschikten. Onze eerdere profielschets van huisvrouwen gaf weer dat de meeste huisvrouwen eerder op vrijwillige basis deze positie bekleden en bovendien niet rechtstreeks financieel ondersteund worden vanuit een uitkering van de overheid (Vansteenkiste & Sourbron, 2023). Veel van de huisvrouwen in Vlaanderen nemen een tijdlang zorg- en andere taken op die niet tot het reguliere arbeidscircuit behoren. Dat kunnen perfect legitieme (gezins)keuzes zijn en kan ook duidelijke waarde creëren voor onze samenleving. Bovendien stelt zich de vraag of het veelvuldig wegnemen van deze niet-betaalde taken geen bijkomende druk creëert voor de reguliere arbeidsmarkt die al met krapte te maken krijgt, zeker in zorgsectoren (zie ook Vansteenkiste, 2024; Hannon & Vansteenkiste, 2024). Waar we vanuit een arbeidsmarktperspectief wel voor dienen te waken, is om de toegangspoorten tot de arbeidsmarkt ook voor de huisvrouwen en -mannen open te laten staan, en ook hier drempels wegnemen die bij zowel het individu als werkgevers kunnen spelen. Op dat vlak is er duidelijk nog werk aan de winkel (zie ook Vansteenkiste & Sourbron, 2023; Vansteenkiste, 2024; Goffin et al., 2023).

Onze profielschets van arbeidsongeschikten, evenals eerdere rapporten, toonden aan dat er op vlak van arbeidsongeschikten nog belangrijke werven zijn. Dit betreft onder andere het sneller starten met (en het bespreekbaar maken van) werkhervattingen, meer nadruk leggen op de mogelijkheden die er nog zijn in plaats van de focus op ziekte (zoals het concept van *'fit notes'*), minder administratieve lasten, meer financiële duidelijkheid, ook bij risico op herval, voldoende inzet op preventie, enzovoort (zie onder andere Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, 2024; Gelade & Saks, 2024; Godderis, 2019 en 2024; Vansteenkiste et al., 2019; Vansteenkiste en Sourbron, 2023). Een goed ontwikkeld re-integratiebeleid is hierbij essentieel, maar onderzoek toont aan dat bijna geen enkele (93%) Belgische onderneming over een collectief re-integratiebeleid of preventieplan beschikt, ondanks de verplichting sinds 2022. Werkgevers geven aan onvoldoende kennis te hebben of de regelgeving te ingewikkeld te vinden (Mensura, 2024). De Hoge Raad voor Werkgelegenheid (2024) pleit ook voor meer inzicht in de voordelen van preventie.

Effectieve preventie vereist het betrekken van personeel bij maatregelen, duidelijke communicatie over psychosociale risico's en bij welke welzijnsfactoren ze terecht kunnen, en het beperken van veranderingen zoals reorganisaties of werkroosters. Ook de balans tussen flexibiliteit, werklust, autonomie en controle is van groot belang (FOD WASO, 2023; FOD Sociale Zekerheid, z.d.). Daarnaast zou een gedeeltelijke erkenning van arbeidsongeschiktheid, met een gedeeltelijke uitkering, mensen met een laag inkomen helpen de overstap naar werk te maken zonder financieel risico. Een eenmalige premie voor deze groep kan de overgang naar werk aantrekkelijker maken (Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, 2024). Tot slot is er extra aandacht nodig voor kmo's, waar re-integratie vaak moeizamer verloopt. Werkgevers zijn vaak bezorgd over financiële onzekerheid en hebben minder mogelijkheden om langdurig zieken passend werk aan te bieden. Bovendien zijn werkgevers in kleine ondernemingen vaak onvoldoende geïnformeerd over beschikbare ondersteuningsmogelijkheden. Het is daarom essentieel om niet alleen aandacht te besteden aan werknemers, maar ook om werkgevers in kmo's te begeleiden (Mensura, 2024; Unizo, 2024; Godderis, 2019).

Als we de huidige instroompercentages van werklozen en niet-beroepsactieven naar werk doorrekenen en deze optellen bij de werkenden, dan toont onze theoretische oefening van de potentiële werkzaamheidsgraad m.b.v. werkinstroom aan dat we de werkzaamheidsgraad potentieel kunnen verhogen tot 80,2%. Als we erin slagen de instroom naar werk verder te verhogen voor deze groepen en de uitstroom uit werk te beperken, kan het zo realistisch worden om de 80% werkzaamheidsgraad richting 2030 te overschrijden. Dat betekent tegelijk de noodzaak aan een ambitieus beleid dat inzet op de verschillende werven die we hier beknopt aanhalen en die veelvuldig onderzoek reeds blootlegden (zie hoger). Tegelijkertijd dringt het vraagstuk van arbeidsproductiviteit en arbeidsorganisatie zich eveneens verder op, aangezien een werkzaamheidsgraad van 80% of hoger geen voldoende voorwaarde is om de vele uitdagingen op de Vlaamse arbeidsmarkt het hoofd te bieden.

BIBLIOGRAFIE

- FOD Sociale Zekerheid. (z.d.). *Preventiebeleid en wettelijke verplichtingen*. Geraadpleegd op 11 oktober 2024, van <https://www.ikvoelmegoedophetwerk.be/nl/voor-je-medewerkers/voorkomen/preventie-op-het-werk/preventiebeleid-en-wettelijke-verplichtingen>
- FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. (z.d.). *Re-integratie van arbeidsongeschikte werknemers*. Geraadpleegd op 11 oktober 2024, van <https://werk.belgie.be/nl/themas/welzijn-op-het-werk/het-gezondheidstoezicht-op-de-werknemers/re-integratie-van>
- FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. (2023). *Checklists Re-integratie op het werk*. Geraadpleegd op 24 september 2024, van <https://werk.belgie.be/nl/publicaties/checklists-re-integratie-op-het-werk>
- Gelade, W., & Saks, Y. (2024). Rising number of sick pay recipients in Belgium: causes and results of reintegration policies. *NBB economic review*, (3), 1-21.
- Godderis, L. (2019). Re-integratie: keer je terug of de rug naar het werk? *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 29(1), 87-92.
- Godderis, L. (2024). *Re-integratiemanifest*. Geraadpleegd op 15 oktober 2024, van <https://www.idewe.be/-/re-integratiemanifest-lode-godderis>
- Goffin, K., Sempels, Y., De Coen, A., Valsamis, D., & Vansteenkiste, S. (2023). De rol van werkgevers bij de duurzame tewerkstelling van niet-beroepsactieven. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 33(1), 135-143.
- Grommen, S. (2024). *Grote ambities, povere resultaten: ook Vlaanderen krijgt langdurig zieken niet goed aan het werk*. VRTNWS. Geraadpleegd op 24 september 2024, van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/07/09/grote-ambities-povere-resultaten-ook-vlaanderen-krijgt-langdurig/>

- Hannon, E., & Vansteenkiste, S. (2024). De toekomstige aanwervingsbehoefte naar beroepen: welke profielen heeft Vlaanderen de komende jaren nodig? *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 34(1), 34-47.
- Herremans, W., Vanderbiesen, W., Rober, A., Vansteenkiste, S., Neefs, B., Theunissen, G., Sels, L., & Sourbron, M. (2015). *Terugblik op de Vlaamse arbeidsmarkt. Ontwikkelingen sinds de jaren tachtig* (WSE Report 2015 nr.1). Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie.
- Hoge Raad voor de Werkgelegenheid. (2024). *Arbeidsongeschiktheid en de re-integratie van werknemers op de arbeidsmarkt*. Geraadpleegd op 24 september 2024, van https://hrw.belgie.be/sites/default/files/content/download/files/2024_hrw_arbeidsongeschiktheid_verslag.pdf
- Mensura. (2024). *Collectief re-integratiebeleid blijft dode letter, ondanks verplichting*. Geraadpleegd op 15 oktober 2024 van <https://www.mensura.be/nl/blog/collectief-re-integratiebeleid-verplichting>
- Quintelier, E. (2024). Welke werklozen vinden werk en wie blijft aan het werk? Een analyse van de EAK-paneldata. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 34(2), 19-26.
- RIZIV. (2022). *Vlotter terug aan het werk na ziekte dankzij samenwerking VDAB, verzekeringsinstellingen en het RIZIV*. Geraadpleegd op 25 september 2024, van <https://www.riziv.fgov.be/nl/nieuws/vlotter-terug-aan-het-werk-na-ziekte-dankzij-samenwerking-vdab-verzekeringsinstellingen-en-het-riziv>
- RIZIV. (z.d.). *Arbeidsongeschiktheid: Hoeveel burn-outs en depressies langer dan één jaar? Hoeveel kost dat aan uitkeringen?* Geraadpleegd op 25 september 2024, van <https://www.riziv.fgov.be/nl/statistieken/statistieken-uitkeringen/arbeidsongeschiktheid-hoeveel-burn-outs-en-depressies-langer-dan-een-jaar-hoeveel-kost-dat-aan-uitkeringen>
- Sourbron, M., Herremans, W., & Sels, L. (2012). De potentiële arbeidsreserve in Vlaanderen: aanspreekbaar of niet? *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 22(4), 74-83. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie / Uitgeverij Acco.
- Sourbron, M., Vansteenkiste, S., & Sels, L. (2018). *Waar kunnen we nog extra arbeidskrachten vinden in Vlaanderen?* (Werk.Focus 2018 nr. 5). Leuven: Steunpunt Werk.
- Sourbron, M., & Vansteenkiste, S. (2022). De onervulde arbeidswens van Vlaanderen in Europees perspectief. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 32(1), 18-28.
- Statbel. (z.d.). *Transities op de arbeidsmarkt*. Geraadpleegd op 21 oktober 2024, van <https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/arbeidsmarkt/transities-op-de-arbeidsmarkt#documents>
- Theunissen, G., & Vansteenkiste, S. (2024). Vergrijzing doet demografische afhankelijkheid stijgen, toenemende werkzaamheid houdt economische afhankelijkheid onder controle. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 34(1), 20-33.
- Unizo. (2024, 4 september). *Re-integratie van langdurig zieken bereik je niet met extra administratie* [Persbericht]. Geraadpleegd op 15 oktober 2024, van <https://www.unizo.be/berichten/pers/re-integratie-van-langdurig-zieken-bereik-je-niet-met-extra-administratie>
- Valsamis, D., De Coen, A., & De Rouck, E. (2022). Uitvallen, opstaan en opnieuw aan de slag gaan. Activering van langdurig arbeidsongeschikten in cijfers. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 32(1), 141-150.
- Vanrespaille, Q., & Vansteenkiste, S. (2024). 55-plussers. In S. Vansteenkiste, S. Botterman, F. Geraert, & I. Penders (Red.), *Trendrapport 2024: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt* (Werk.Rapport 2024 nr. 1, pp. 51-59). Brussel/Leuven: Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk.
- Vansteenkiste, S. (2024). Mythes in de Wetstraat doorprikt. Activering is niet louter het draaien aan één knopje. *Samenleving en Politiek*, 3, 20-25.

- Vansteenkiste, S., & Sourbron, M. (2023). De niet-beroepsactieven in Vlaanderen ontleed. Een profielschets van huisvrouwen en arbeidsongeschikten. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 33(1), 5-14.
- Vansteenkiste, S., Sourbron, M., Scholiers, B., Van Onacker, E., De Graeve, P., & De Smet, R. (2019). *Een inclusieve benadering van het arbeidspotentieel van de Vlaamse bevolking op basis van enquête- en administratieve data* (Werk.Rapport 2019 nr.1). Leuven: Steunpunt Werk
- Vandenbroucke, F. (2022, 22 december). *VDAB, RIZIV en ziekenfondsen willen 10.000 mensen begeleiden naar werk* [Persbericht]. Geraadpleegd op 24 september 2024, van <https://vandenbroucke.belgium.be/nl/vdab-riziv-en-ziekenfondsen-willen-10000-mensen-begeleiden-naar-werk>
- Vlaams Parlement. (2024). *Beleidsnota Werk 2024-2029*. Geraadpleegd op 19 november 2024, van <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1841700>
- Vlaamse Regering. (2024). *Vlaams Regeerakkoord 2024-2029. Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen*. Geraadpleegd op 21 september 2024, van <https://www.vlaanderen.be/publicaties/vlaams-regeerakkoord-2024-2029-samen-werken-aan-een-warm-en-welvarend-vlaanderen>